

Research Article

Submission Date

09 / 07 / 2024

Admission Date

20 / 08 / 2024

How to Cite:

Kentsel Sorunlara Kentsel Bir Çözüm: MoniBostan Ekolojik Çocuk Kampüsü

A Rural Solution to Urban Problems: MoniBostan Ecological Children`s Campus

I., Dalgiç¹

I. Dalgiç. (2024). Kentsel Sorunlara Kentsel Bir Çözüm: MoniBostan Ekolojik Çocuk Kampüsü. *Journal of Environmental and Natural Studies*, 6 (2), 154-168. DOI: <https://doi.org/10.53472/jenas.1513465>

Öz

Kentler sayıları ve nüfusları sürekli artan gelişmiş yaşam alanlarıdır. Dünya nüfusunun yaklaşık yüzde ellisinin, Türkiye nüfusunun ise yüzde doksan üçünün kentlerde yaşadığı günümüzde, kentsel problemler de hızla artmaktadır. Kent; sanayi, ticaret, hizmet sektörü gibi tarım ve hayvancılık dışında faaliyetlerin yürütüldüğü teknolojik gelişmelerden doğrudan etkilenen bir alanken; kırsal alan kentin tam zıttı özellikler göstermektedir. Ancak tarım dışı faaliyetlerin tek başına sürdürülebilir olmaması kentsel alanların kırsal alanlara ihtiyacını ortaya çıkarmış, kır ve kent arasındaki organik bağın korunması gerektiği anlaşılmıştır. Özellikle olağanüstü durumlarda kendi kendine yetmek ve yaşanabilir olmak için kentler çözüm arayışına girmiştir. Kendi kendine yetebilen kentler için kır ve kent bağlantısının sağlanması şarttır. Kır ve kent bağlantısını sağlayan çalışmalardan biri ekoköy örnekleridir. Ekoköyler doğa dostu üretim yaparken Avrupa Kentsel Şartı'nda sayılan kirletilmemiş sağlıklı bir çevre ilkesini sağlamaya yönelik çalışma yürütürler. Bu alanlardan biri de Ankara'da yer alan ve ekoköy özelliği gösteren MoniBostan Ekolojik Çocuk Kampüsü'dür. MoniBostan doğal yöntemlerle tarım yaparken aynı zamanda tarım alanında çocuklara ekoloji eğitimi vermektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı MoniBostan Ekolojik Çocuk Kampüsü'nün ekoloji eğitiminde benimsediği yöntemi ele almaktır. Pestalozzi eğitim modelini uygulayan MoniBostan, çocukların deneyerek öğrenmesini sağlamaya yönelik bir alan sunar. Çalışmada yöntem olarak ise Türkiye'deki ekolojik eğitimlere ilişkin literatür taraması kullanılmış, daha sonra MoniBostan'ı bu ekolojik eğitimlerden ayıran ve özgün hale getiren özelliklerine odaklanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kır ve Kent Bağlantısı, Ekolojik Köyler, Sürdürülebilirlik, Ekolojik Çocuk Kampüsü, MoniBostan

ABSTRACT

Cities are developed living spaces whose numbers and populations are constantly increasing. Today, when approximately fifty per cent of the world's population and ninety-three per cent of Turkey's population live in cities, urban problems are also increasing rapidly. While the city is an area where activities other than agriculture and animal husbandry such as industry, trade and service sector are carried out, which are directly affected by technological developments, the rural area shows the opposite characteristics of the city. However, the fact that non-agricultural activities alone are not sustainable has revealed the need for rural areas in urban areas, and it has been understood that the organic bond between rural and urban areas should be preserved. Especially in extraordinary situations, cities have sought solutions to be self-sufficient and livable. For self-sufficient cities, it is essential to ensure rural and urban connection. Ecovillages are one of the studies that provide rural-urban connection. While ecovillages produce nature-friendly products, they also work to ensure the principle of an unpolluted healthy environment as enumerated in the European Urban Charter. One of these areas is MoniBostan Ecological Children's Campus in Ankara, which is an ecovillage. While MoniBostan farms with natural methods, it also provides ecology education to children in the field of agriculture. In this context, the aim of this study is to examine the method adopted by MoniBostan Ecological Children's Campus in ecology education. MoniBostan, which applies the Pestalozzi education model, offers a space for children to learn through experimentation. As a method in the study, a literature

¹ **Corresponding Author Yetkili Yazar:** Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, emillazim12@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1503-7730.

review on ecological education in Turkey was used, and then focused on the features that distinguish MoniBostan from these ecological educations and make it unique.

Keywords: Rural and Urban Connection, Ecologic Villages, Sustainability, Ecological Children's Campus, MoniBostan

GİRİŞ:

Kentler sistemli ve karmaşık yapısı dolayısıyla diğer mekânlardan ayrılan modern yaşam biçimleridir. Tarih boyunca varlığını sürdüren ve gelişme gösteren kentler içinde bulunduğu dönemin değişen ihtiyaçlarına yönelik olarak hizmet verir. Örneğin Orta Çağ'da fazla üretim neticesinde ortaya çıkan artık ürünün kontrolü için gerekli olan güvenlik, pazar, hesap gibi ihtiyaçlar ve kentin sunduğu imkanlarla karşılanmıştır. Zamanla ihtiyaçların değişmesi kentsel faaliyetlerin de değişmesine sebep olur. Günümüzde kentler küresel anlamda rekabetin olduğu mekânlarken kentlerin tarihi aslında kırsal alanlara kadar dayanmakta; kentler kırsal alanların devamı olarak ele alınmaktadır. Kırsal alanlar kentler kadar kompleks olmayan genellikle az nüfuslu, ekonomik faaliyet olarak tarımın yapıldığı ve buna uygun sosyal yapının olduğu mekânlardır.

Dünyanın her yerinde var olan kırsal alanlar için sahip olduğu farklı kriterler nedeniyle evrensel bir tanım yapılması mümkün değildir. Kırsal alan sadece fiziksel bir mekânı değil aynı zamanda sosyal, siyasi, ekonomik birçok işleviyle idari mekânları da temsil etmektedir. İdari niteliği dolayısıyla ülkemizde kırsal alan tanımı başta mevzuat olmak üzere kalkınma planları, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) raporları gibi birçok belgede tanımlanmaktadır. En yaygın tanım 1924 tarih ve 442 Sayılı Köy Kanunu'nda yer alan tanımdır. Bu Kanunda yer alan üç tanım nüfus, fiziksel özellikler ve görev alanı üzerinden yapılır. Ancak 2012 yılında yayınlanan 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, kır ve kent nüfusunda ve tanımında değişiklikler yapmıştır. Mevzuat üzerinden yapılan bu değişikliklerin yetersiz kalmasıyla 2019-2023 yılları arasında kapsayan 11. Kalkınma Planı'nda TÜİK'ten günümüz koşullarına uygun yeni bir kent ve kır tanımı yapması talep edilmiş ve TÜİK, Mekânsal Adres Kayıt Sistemi'ni de kullanarak yoğun kent, orta yoğun kent ve kır şeklinde üç kategori oluşturmuştur. Bu çabalar her ne kadar kırsal ve kentsel sorunların fark edildiğini gösteriyor olsa da bu sorunların çözümü için yeterli değildir.

Kentleşme özellikle 2. Dünya Savaşı'ndan sonra sanayinin gelişmesi, teknolojik gelişmeler ve kırsal alanda iş imkanının azalmış olması neticesinde hızlanan kırdan kente göç ve kent sakinlerinin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kentsel faaliyetlerin artması kentleşmeyi ifade etmektedir. 20. yüzyılın ortasından itibaren hızlanan kentleşme hareketi ortaya birçok sorun çıkarmıştır. Kent nüfusunun hızla artması çarpık kentleşme, altyapı yetersizliği, aşırı trafik ve barınma gibi sorunlara neden olmuştur. Özellikle büyük afetler ve iklim sorunlarının görünür olmaya başladığı 20. yüzyılın sonuna doğru uluslararası kuruluşlar kentsel sorunlara çözüm bulmak için evrensel nitelikli çalışmalar yaparlar. Bu çalışmalardan çıkan ortak sonuç kır ve kent bağlantısının yeniden sağlanmasıdır.

Kent sakinlerinin doğa ile ilişkili olarak yaşamasına imkan sağlayan ekoköyler, kendi ilke ve fikirleri çerçevesinde yeni bir yaşam şekli inşa ederler. Dünyada doğayla iş birliği içinde, sürdürülebilir, kolektif, özerk, üretken ve keyifli yaşamayı mümkün kılan birçok ekoköy vardır. Ülkemizde de 1990'lı yıllarda ekoköyler varlığını göstermeye başlamıştır. Bu çalışmanın örnekleme olan MoniBostan da ekoköy özelliği göstermektedir. Ancak diğer ekoköylerden farkı, çocuk ve yetişkinlere özel olarak uyguladığı eğitim yöntemiyle insan-doğa, kır-kent ilişkisinin sürdürülebilir olmasına katkı sağlamasıdır. Özgün niteliği dolayısıyla bu çalışmanın konusunu teşkil eden MoniBostan Ekolojik Çocuk Kampüsü, özde çocuk parklarıyla genelde ise kırla ilişkisi kopmuş olan çocukların kentsel alan içinde kırla yakınlaşmasını sağlar.

Kır ve Kentin Kavramsal Çerçevesi

Kent tarihinin arkaik dönemlere kadar dayanıyor olması kentlerin aslında kırsal alanlardan farklılaşarak gelişen mekanlar olduğu gerçeğini değiştirmez. İnsanlık tarih boyunca farklı yaşam alanlarında gelişim göstermiştir. Bu yaşam alanları kır ve kent, şehir ve köy gibi birbirine karşılık gelen ya da birbirini tamamlayan iki kategoride ele alınır. Özellikle kentler gelişmeye başladığından beri birçok düşünür kır ve kent tanımı üzerine çalışmalar yürütmüştür. Bu çalışmalar hem kır ve kenti doğu-batı ekseninde analiz edebilmemize hem de tarihsel gelişmelerin bu yaşam alanları üzerindeki etkisini gözlemleyebilmemize yardımcı olur. Örneğin 14. yüzyıl düşünürü olan İbni Haldun, göçebelik, tarımcı göçebelik ve kırsallığın kentsel yaşamdan önce geldiğini; çöl ve kır uygarlığın başlangıcıyken kentlerin ömür uzatan güç olduğunu belirtir. Kentsel yaşam biçimlerinin yani yerleşik hayatın (hadariliğin) kırsal yaşam biçimlerinden yani göçebelikten (bedevilikten) doğduğunu vurgular (Haldun, 2021).

Kırsal alanlar her ne kadar kentsel alanlar kadar kompleks olmasalar da kırsalı tanımlamak için de birçok farklı ölçüt kullanılır. Kırsal alanlar genellikle bir ekonomik faaliyet biçimi olan tarımsal üretimle özdeşleşir ve sosyokültürel yönleri de bu ekonomik faaliyet türüne göre şekillenir. Ancak kent tanımı nasıl ülkeden ülkeye hatta kentten kente bile farklılaşıyorsa kırsal alan tanımları da aynı şekilde farklılaşır. Bu tanım yapılırken kır yerine kavramsal olarak köy ve çiftlik ibareleri de kullanılmaktadır. Kırsal alan tanımının zaman içinde de değiştiği göz önünde bulundurulduğunda ülkemiz için en yaygın tanım 1924 tarih ve 442 Sayılı Kanun'da yer alan ve nüfus kriterine göre yapılan

tanımdır. Bu tanıma göre nüfusu iki binden aşağı yurtlara köy ve nüfusu iki bin ile yirmi bin arasında olanlara kasaba ve yirmi binden çok nüfusu olanlara şehir denir. Bu tanım sadece nüfus kriterine göre yapılmış kısıtlı bir tanımdır. Kanunda yer alan bir diğer tanıma göre cami, mektep, yayla, bataklık gibi orta malları bulunan toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar, bağ, bahçe ve tarlalarıyla birlikte köy teşkil ederler. Bu tanımdaysa köyün fiziksel özellikleri ele alınmıştır. Bir diğer tanımsa Köy Kanunu'nun verdiği görevleri yerine getiren idari birim anlamında bir yerden bir yere götürülebilen veya götürülemeyen mallara sahip olan ve iş bu kanun ile kendisine verilen işleri yapan başlı başına bir varlıktır şeklindedir. Aslına bakılırsa kırsal alan tanımı nüfus, fiziksel özellikler, ekonomik yapı, sosyolojik durum gibi birçok faktörü kapsayan bir niteliğe sahip olmalıdır. Keleş (2021) kırsal alanı üretim etkinlikleri tarıma dayalı olan kırsal nüfusun yaşadığı ve çalıştığı alan şeklinde tanımlayarak ekonomik faaliyet vurgusu yapar. 2019-2023 11. Kalkınma Planı'nda kırsal alanı açıklamaya çalışan kriterler doğa ve insan ilişkilerinde yoğunluk, dayanışma temelli toplumsal ilişkiler, küçük ölçekli yaşam ve üretim alanları, kente uzaklık, düşük nüfus yoğunluğu, gelişmemiş iş bölümü ve uzmanlık, köy temelli yerleşim ve kültür, tarımsal üretimdir. Aslında kırsal alandan kente göçün sebepleri de bahsi geçen kırsal alan özellikleridir.

20. yüzyılın sonuna kadar devam eden kırsal alanların kentsel alanlara yaklaşması süreci yani kırsal nüfusun kente göçü, ortaya çıkan iklim krizleri ve doğal afetlerle sorun haline gelmiştir. Bu süreçte kır ve kent arasındaki keskin çizginin ortadan kaldırılması ve iki yaşam alanının etkileşimli ve geçişken bir yapıya kavuşturulması amaçlanmıştır. Küreselleşmenin de etkisiyle hızlanan değişim süreci kır ve kenti birbirine yakınlaştırmış; her ki alanda yaşanan gelişmeler birbirini etkiler hale gelmiştir. Öncesinde kentin karşıtı olarak ele alınan kırsallık aslında kendine has özelliklere sahiptir. Bunlar:

- Toprak ve diğer doğal kaynaklar kolay ulaşılabilir ancak makineleşme ile ihtiyaç duyulan iş gücü kentlere göç ettiğinden kırsal nüfus azalmıştır. Doğum oranının yüksek olmasına ek olarak bebek ölümleri de yüksek olduğundan kırsal alanların nüfusu azalmıştır.
- Kırsal alanların dağınık olması ve ulaşımı güçleştiren doğal sınırları nedeniyle mal, hizmet ve bilgi aktarımında güçlük çekilmektedir. Ancak lojistik için yapılan yatırımlar köylerin kentlere doğru genişlemesinin önünü açmış; uluslararası ticaret anlamında köyler gelişim göstermeye başlamıştır.
- Kırsal alanları kentsel alanlardan ayıran bir diğer özellik ise yoksulluktur. Dünya nüfusunun yoksul olan büyük bölümü kırsal alanda yaşamaktadır. İstihdamı sağlayacak ekonomik faaliyetler olmaması dolayısıyla istihdam oldukça düşüktür ve sermaye birikimi azdır.
- Geleneksel ilişkiler açısından aidiyet ve bağlılıklar hala devam etmekte, organik insan ilişkileri sürdürülmektedir. Modern ilişki ve özgürlüklerin az olmasının yanı sıra siyasal anlamda kamu politikalarına katılım oldukça düşüktür (Nerse ve Türk, 2017).

Ülkemizde kır ve kent tanımı önemli ölçüde belgeler üzerinden değişir. Yani sosyolojik ve ekonomik niteliklerine bakılmaksızın yasa koyucular tarafından belirlenen kriterlere göre bir mekânın kır ya da kent tanımına girmesi mümkündür. 442 Sayılı Köy Kanunu'na ek olarak bu tanımlamayı etkileyen bir diğer belgeyse 2012 yılında yayınlanan 6360 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'dur. Bu Kanununa göre 14 il büyükşehir ilan edilmiş ve böylece Türkiye nüfusunun büyük bölümü kentte yaşıyor kabul edilmiştir. 6360 Sayılı Kanun ile büyükşehir dönüşen 14 ilde kırsaldaki belediyelerin lağvedilmesi ve kırsal alanların mahalleye dönüştürülerek kent statüsü kazanması söz konusu olmuştur. 1950li yıllardan itibaren kent ve kentli sayısının artışı kırdan kente göçle olurken bu kanunun getirdiği düzenlemeyle kentli sayısı bir anda artmıştır. Ancak kent kavramı sosyal, kültürel, ekonomik ve politik birçok unsuru içinde barındıran kompleks bir kavramdır. Dolayısıyla kırdan kente dönüşmüş olmanın bu kategorilerde sonuçları olmuştur. Yaşanan bu değişiklik neticesinde 11. Kalkınma Planı'nda kır ve kent tanımının yeniden yapılmasına ilişkin görev, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'na verilmiştir. TÜİK kriterlerine göre yapılan tanım ilk ölçütlere göre il ve ilçe merkezleri kent, diğer yerler kır sayılmışken; 1965-1985 yılları arasında nüfus kriterine göre ayırım yapılmış, nüfusu 10 bin ve üzeri olan yerler kent sayılmıştır. 1985 sonrasındaysa sosyokültürel ve ekonomik kriterler göz önünde bulundurularak nüfus ölçütü 20 bine çıkmıştır (akt. İrdem ve Mutlu, 2016). TÜİK, Mekânsal Adres Kayıt Sistemi'ni de kullanarak yoğun kent, orta yoğun kent ve kır şeklinde üç kategori oluşturmuştur. Nüfusun %67,9'u toplam yüzölçümünün %1,6'sını oluşturan yoğun kentlerde yaşamaktadır. Orta yoğun kentler yüzölçümünün %4,9'unu oluştururken nüfusun %14,8'i bu mekanlarda yaşamaktadır. Ülkemizin yüzölçümünün %93,5'ini kaplayan kırsal nüfusu %17,3'tür (TÜİK, 2023).

Kırsal alana ilişkin yapılan tüm tanımlara ve ortaya konulan kriterlere rağmen kır, kent kadar sistemli ve karmaşık değildir. Kentler kurulmaya başladıkları ilk andan beri bir sistemi ve düzeni olan toplumsal yaşam mekanlarıdır. Bu sistem birçok disiplin ve düşünür tarafından tanımlanmıştır. İktisatçılar üretim ilişkileri üzerinden, mimarlar fiziki yapı ve planlamadan, coğrafyacılar mekan-toplum etkileşiminden, siyaset bilimciler yönetim ilişkilerinden ve sosyologlar toplumsal yapıdan bahsederler (Açıkgöz, 2011). Her ne kadar kentlerin sahip olması gereken genel kriterler belirlenmeye çalışılmış olsa da bu durum bize kentlerin kesin ve evrensel bir tanımı olduğunu göstermez. Kentler sosyokültürel, ekonomik, siyasal özellikleri dolayısıyla birbirlerinden farklılaşır. Yine de bazı kent tanımlarından bahsetmek gerekir.

Kenti tanımlayan ve bir kente ilişkin kriterleri sıralayan düşünürlerden biri, klasik dönem düşünürü olarak bilinen Max Weber'dir. Weber'e göre, kentin evler topluluğuna sahip olmasının yanı sıra gelir ve giderden oluşan bütçesiyle iktisadi bir yapısı vardır. Bu yapı pek tabii kırsal alanda da olabilir ancak kentin farkı, kentsel ekonomik politikası neticesinde pazar alanının yer olmasıdır. Pazar alanının etrafındaysa kale, hukuk düzeni ve örgütlenmiş bir topluluk olmalıdır (Weber, 2010). Çalışmalarını "ideal" kavramı etrafında şekillendiren Weber için ideal kent bu dört kritere sahip olmalıdır. Weber gibi klasik bakış açısına sahip düşünürlerden diğeri ise Georg Simmel'dir. Simmel, Metropol ve Zihinsel Yaşam (2000) isimli eserinde kentin sosyolojik bir nesne olduğunu ve modern insan için oldukça önemli olan kentlerin sürekli değişime tabi olduklarını belirtir. Böylece insanlar da kentler gibi sürekli değişir ve kendilerini keşfederler.

Georg Simmel'in fikirleri ekolojik kent kuramını etkilemiştir. Simmel'in öğrencisi Robert Park, çatışma, mübadele, fahişelik, tahakküm, sosyallik gibi kavramlar üzerinden canlı bir organizma olduğunu söylediği kenti tanımlar (Park vd., 2016). Şikago Okulu'nda yapılan bu ekolojik kent kuramı çalışmalarında Ernest Burgess ve Louis Wirth de yer almıştır. Şikago Okulu, Şikago kentini araştırma nesnesi olarak kullanmış, 1830lu yıllarda 100 civarında nüfusa sahip kentin 20. Yüzyıla gelindiğinde 3.5 milyona yakın nüfusa ulaşmasının sosyolojik sonuçları üzerinde durmuştur (Serter, 2013). Kentin geçirdiği değişim uzmanlaşma ve iş bölümünü beraberinde getirmiş ve neticesinde kent canlı bir organizmaya benzetilmiştir. Burgess ise makalesinde modern toplumla ilgili olağanüstü olan şey büyükşehirlerin gelişmesidir diyerek kentlerin modern toplumun bir ürünü olduğunu ve kentlerin yaşadığı fiziksel gelişimin modern topluma ait bazı unsurları açığa çıkardığını vurgular. Kentin bir süreç olarak yayılmasını eş merkezli çemberler kuramıyla nitelendirir. Bull Eye (Boğa Gözü) olarak da adlandırılan kurama göre kent beş tane eş çemberden oluşmakta ve bu çemberler arasında zaruri bir hareketlilik olmaktadır. İş merkezlerinin ve yerleşim yerlerinin olduğu bu çember düzeninde anabolik ve katabolik süreçler, önce düzensizliği sonra yeniden örgütlenmeyi sağlar (Park vd., 2016). Şikago Okulu'nun bir diğer düşünürü olan McKenzie, bitki ve hayvanların doğadaki hareketlerinden yola çıkarak kentsel büyümeyi tanımlar. Bitki ve hayvanların doğada kurduğu egemenlik süreci yayılma, mücadele, yerine geçme ve istila şeklinde gerçekleşir. Benzer bir sürecin kentler için de geçerli olduğunu söyleyen McKenzie, kentteki göç ve yer değiştirme hareketlerini açıklar (Serter, 2013). Park ve Simmel'den etkilenerek düşüncelerini geliştiren Louis Wirth, "Bir Yaşam Biçimi Olarak Kent" isimli bir makalesini yayınlar ve kenti sadece fiziksel olarak değil aynı zamanda ekolojik, örgütsel ve sosyo-psikolojik özelliklere sahip bir nesne olarak tanımlar. Kenti kavramsallaştırırken büyüklük, yoğunluk ve heterojenlik kavramlarını kullanır (Saunders, 2013).

Kır ve kent ayrımı yapan ve bu mekanları sosyolojik niteliklerine göre sınıflandıran bir başka düşünürse Ferdinand Tönnies'dir. Gemeinschaft ve Gesellschaft isimli makalesinde cemaat ve cemiyet ayrımına gider. Doğal istemin baskın olduğu her türlü birliğe cemaat yani gemeinschaft derken ussal istem tarafından şekillendirilen ve yönlendirilen birliğe cemiyet yani gesellschaft der (Tönnies, 2000). Topluları kent üzerinden iki gruba ayıran E. Jones ise sanayiye başat argüman olarak tercih etmiş ve sanayi öncesi kent ve sanayi kenti şeklinde sınıflandırma yapmıştır. Benzer şekilde G. Sjöberg de topluları ilkel toplum, feodal toplum ve sanayi kent toplumu şeklinde sınıflandırır (Açıkgöz, 2011).

Çalışmalarını sınıf çatışması üzerinden yürüten iktisatçı düşünür Karl Marks, tarihsel materyalizm kuramında kentlerin sosyal yapısını irdelerken endüstriyel kentin doğuşunu gelişmenin bir işareti olarak görür. Ekonomik zenginlik ve kırsal yaşamdan uzaklaşmayı sınıf bilincine yaklaşmak olarak gören Marks, yeni iş bölümü, teknoloji ve üretim yapısı için kentlerin kilit rol oynadığını söyler (Tatlidil, 1992). Marks kenti tek başına ele almamış ve Marks'tan sonraki Neo-Marksist düşünürlerin bu anlamda eleştirilerine maruz kalmıştır. Lefebvre, Castells ve Harvey gibi Marksist düşünürler mekan çalışmış, mekanı politik bir nesne olarak ele almışlardır. Mekan burjuvazi ve proletarya gibi sınıfların oluştuğu, toplumsal hareketlerin gerçekleştiği, yıkım ve yaratım süreçlerinden etkilenen ideolojik bir alandır. Yıkım ve yaratım süreçlerinden bahseden Lefebvre, kentin gündelik yaşamı ve kapitalizmi içinde barındırdığını ifade eder (Saunders, 2013). Lefebvre'nin fikirlerinden etkilenen coğrafyacı David Harvey, kentteki gelişmelerle toplumdaki gelişmeleri bir tutmak gerektiğini ifade ederken kentin sermaye birikim aracı olduğunu dolayısıyla da ekonomik, politik ve sosyolojik olarak kapitalizmin ta kendisi olarak ifade edilmesi gerektiğini söyler (Çaba San, 2010). Kapitalizmin kent üzerindeki etkisinin görmezden gelinemeyeceğini söyleyen Castells'e göre kent sosyal süreçler içerisinde bir analiz nesnesidir. Üretim, dağıtım ve tüketim faaliyetlerinin gerçekleştiği kentler kapitalizmin ekonomik ve sosyal boyutu çerçevesinde ele alınmalıdır (Türk, 2015).

Kent tanımları ve kentlere yüklenen anlamlar dönemsel olarak değişmiştir. Tarihin devirlere ayrılmasında gözlemlenen büyük olaylar, mekânları da etkilemiştir. Mekânsal dönüşüm başta tarım devrimi ve sanayi devrimi gibi etkisi yüzlerce yıl süren kırılmalar ve kapitalizm, neoliberalizm ve küreselleşme gibi politik, ekonomik ve sosyal dönüşümlerin birlikte yaşandığı olaylar neticesinde vuku bulur. Dahası 20. Yüzyılda ortaya çıkmaya başlayan iklim krizleri, doğal afetler ve hatta yakın dönemde yaşadığımız Covid-19 pandemisi bile mekânın dönüşümüne neden olmuştur. Dünya nüfusunun büyük bölümünün kentlerde yaşamaya başlamış olması kentleri hem sorun hem de çözüm alanı haline getirmiş, bu iki zıtlık içerisinde kentlerin yaşamaya uygun alanlar haline getirilmesi evrensel bir amaç olmuştur. Keleş, kent ve köyün kendiliğinden mevcut ve ayrı ayrı varlıklar olmadığını vurgular. Her ikisinin de diğeriyle rastlanan özellikleri vardır. Bir toplumun sırf köylü veya kentli sayılması mümkün değilken, diğer topluma göre daha fazla köysel ya da kentsel olarak nitelendirilmesi mümkün olabilir (akt. Chalil, 2018).

Kent nüfusunun hızla artması, kente ilişkin tanımların ve kuramların geliştirilmesi dünyanın içine girdiği kentleşme sürecinin bir neticesidir. Kentleşme, Keleş'e göre sanayileşme ve ekonomik gelişmeye bağlı olarak kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, örgütlenme, uzmanlaşma ve insan ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan nüfus birikim sürecidir (Keleş, 2021). Ülkemizde ve aslında dünyada da kentleşme süreci 1950'li yıllarda hızlanmıştır. Özellikle 2. Dünya Savaşı'nın sona ermesi, teknolojinin gelişmesi neticesinde makineleşme ve kırsal alanlarda işsizlik sorununun ortaya çıkması ve sanayileşme gibi sebeplerle kırsal kente göç yaşanmaya başlamış aynı zamanda kentler de çekici özelliklerini geliştirerek kırsal kente çekmiştir. 1950'li yıllara kadar ülkemizde kentsel nüfus %25 iken; 1960'ta %31,9, 1980'de ise %43,9'dur. İlk kez 1985 yılında kırsal nüfus kentsel nüfusun gerisinde kalmış ve kent nüfusu toplam nüfusun %53'ü olmuştur (Işık, 2005). Kent nüfustaki bu hızlı artış kent mekanlarının kaldırmaya hazır olmadığı bir yükü sırtına yüklemiştir. Altyapı, ulaşım, konut gibi fiziksel problemlerden işsizlik ve anomi gibi birçok sosyal probleme kentleşme sebep olmuştur. Önceleri kentsel mekanlar modernlik, gelişmişlik ve kalkınma için başat mekânlarken zamanla insan sağlığına zarar verme potansiyeli olan mekânlar haline gelir. Yeterli güneş ışığı, temiz su, oksijen, yeşil alan gibi ihtiyaçların karşılanamaz hale gelmesi kentli insanların sağlığını tehdit eder. Zaman geçtikçe gözle görünür sorunların ortaya çıkması da kentsel sorunlara çözüm bulma ihtiyacını ortaya çıkarır. Çözüm önerilerinden biri de kentsel alanla kırsal alanın birbirine yaklaştırılmasıdır. Kırsal alanlar doğal olana yakın oldukları için insanların temel ihtiyaçlarını karşılamaya müsait mekânlardır. Gıda, su, güneş, rüzgar gibi yenilenebilir enerji kaynakları, temiz hava ve biyolojik çeşitlilik gibi imkanlar kırsal alanda kolay ulaşılabildir. Bu özellikleri nedeniyle kırsal alanlar, kent sakinleri için önemli bir kaçış alanıdır (Azharı, 2021).

Günümüzde kırsal nüfus kentsel nüfusa göre oldukça azalmışken kırsal alanların fazlasıyla gündeme gelmesinin sebebi ekonomik ve sosyal kalkınmayı sağlayacak kırsal kalkınma programlarının geliştiriliyor olmasıdır. Kapitalist üretim/tüketim biçimi ve neoliberal rekabet anlayışı kırsalın üretim ve yaşam tarzını geri planda bırakmış olsa da kırsal alanlar kentsel sorunlara çözüm imkanı sunmaktadır. Kentler, kırsal alanlar olmadan tek başına yeterli alanlar değildir. Dolayısıyla kır ve kent bağlantısının yeniden sağlanması, bu bağlantıyı en işlevsel şekilde sağlayacak yollar bulunması gerekmektedir. Bu yollardan birisi gerek kentten uzak köylerde gerekse kent merkezine yakın kırsal alanlarda kurulan ekoköylerdir.

Kır ve Kent Bağlantısının Sağlanması

Kent, sahip olduğu sosyal, ekonomik ve politik değerler sayesinde özgürleştirme kabiliyetini özellikle sanayileşme sonrası yaşanan dönüşümle kaybetmiştir. Bu dönüşüm kentleri rekabet içinde olma durumuna sürüklemiş ve kentler hep daha iyi olabilmek için çaba sarf etmeye başlamıştır. Kentler ve kentli insanlar mekanik insan ilişkileriyle özgürleşmiş gibi görünse de aslında kapitalizmin de etkisiyle yaşanan sürekli yarışma hali insanları köleleştirmiştir. Kölelik bir insanın özgürlük hakkından yoksun bırakılması ve başkasının malı sayılması anlamına gelir. Klasik kölelik bir yana günümüzde kölelik yani modern kölelik zorla çalıştırma, evlendirme, istismar edilme gibi anlamlara karşılık gelmektedir (Bakır, 2016). Kırsal alanlarda iş imkanı olmaması, yoksulluğun yaygın olması ve kötü yaşam koşulları dolayısıyla insanlar kente mecburdur yani kentin kölesidir. İnsanların köle haline geldiği kentlerde "insan yoğunluğu, kirlilik, çarpık kentleşme, yabancılaşma, atıkların doğaya verdiği zarar, enerji tüketimi fazlalığı, geri dönüştürülemeyen enerji, insan sağlığındaki bozulmalar, bilinçsiz arazi kullanımı ve toprak kaybı, yeşil alan azlığı, oluşan mikroklima, ısı adaları, sağlıksız sanayileşme, azalan ve tükenen kaynaklar" gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır (Çetinkaya, 2012).

Kentli insanlar kırsal alanlara dönmek istemezler ancak özellikle 20. yüzyılın sonuna doğru kentte kırsal alanları yaygınlaştırma eğilimi gösterdikleri açıktır. Dolayısıyla kır ve kent ilişkisi artmaya başlamıştır. Bu ilişkiyi tariflemek için karşı kentleşme, kır-kent (rurban) alanı, tam/eksiksiz kentleşme, küresel kırsal, gezegensel kentleşme gibi kavramlar kullanılmaktadır. Bu kavramlara ek olarak kır, kent ve ekoloji ilişkisini anlatmak üzere ekolojik geçiş alanları, ekolojik köy, ekoton, hobi bahçeleri, çiftlikler gibi kavramlar da kullanılır. Toprağa dönüş hareketi kapsamında değerlendirilebilecek bu alanlar, insanın doğayla bağınyı yeniden kurmayı ve bu sayede doğaya verilen zararın azalmasını sağlar. Toprağa dönüşçüler, tarımsal faaliyetlerde bulunmayı yaşam tarzı haline getiren ve bu amaçla kentten kırsal göç eden kitle için kullanılır. Yeni kırsallık ya da yeni tarımcılık olarak da adlandırılan bu hareket tarımsal alanın adil, sağlam ve sürdürülebilir olması için uygun araç ve ortama kurulması gerektiğini savunur. Özünde kapitalizm ve modern yaşam tarzından bunanan insanların ideal tarım arayışıyla birlikte özgür hissedecekleri ideal bir toplum arayışını da ifade eder (Ak Kuran ve Kuram, 2022). Kent hayatından uzaklaşarak daha basit bir hayat yaşamayı arzulayan bu insanlar kendi hayatlarında ekonomik ve sosyal bir dönüşümü isterler.

1900'lü yılların sonuna doğru açığa çıkan ekolojik sorunlar ve iklim krizi, uluslararası kuruluşları alternatif bir yaşam arayışı için harekete geçirmiştir. 1960'lı yıllardan itibaren hızlanan bu çalışmaların en önemlilerinden biri olan 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun yayınladığı Brundtland (Ortak Geleceğimiz) Raporu, sürdürülebilir kalkınma kavramına vurgu yapmıştır. Raporda sürdürülebilir kalkınma, bugünün gereksinimlerinin, gelecek kuşakların da kendi gereksinimlerini karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin karşılanması ifadesiyle tanımlanır. Bir diğer önemli çalışmaysa 1992 yılında yapılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'dır. Konferansta Gündem 21 Programı açıklanmıştır. Bu program ile sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması, ekolojik sorunlara ve iklim krizlerine çözüm bulunması için merkez, yerel ve sivil toplum örgütlerinin birlikte hareket etmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Bu

uluslararası çalışmalar neticesinde birçok alternatif yaşam şekli ortaya atılmıştır. Bunlardan biri olan eko-köyler farklı tanım ve modellerle ifade edilir. Ross-Hildur Jakson çifti tarafından kurulan Gaia Vakfı, sürdürülebilir topluluklara ilişkin yaptığı araştırma neticesinde yapılan tanıma göre eko-köyler, insan etkinliklerinin zararsız bir şekilde doğa ile bütünleştiği, sağlıklı insan gelişimini destekleyen ve başarılı bir biçimde kesintisiz olarak sürebilecek insan ölçeğindeki tam teşekküllü yerlerdir (akt. Tuğun ve Karaman, 2014). İnsan davranışlarının doğayla birleşmesini sağlayan, sağlıklı bireylerin gelişimini destekleyen, insanlara kendi kendine yetebilen bir yaşam planı sağlayan eko-köyler için kentleri de kapsayan planlar yapılmaktadır (Küçük Bayraktar, 2022). 1994 yılında dünyadaki tüm ekoköyleri bir araya getirmek, yeni projeler yapmak ve var olan projeleri geliştirmek için kurulan Küresel Ekolojik Köyler Ağı (GEN); fikir paylaşmak, teknoloji takası yapmak, kültürel ve eğitimsel, rehberler, programlar, bültenler üretmek ve sürdürülebilir bir yaşam sağlamak adına çalışma yürüten bir federasyondur. Aynı zamanda yeni ortaya çıkan eko-köylere de destek vermektedirler (Vural ve Yaman, 2022).

Ekoloji ve köy kavramlarının birleştirilmesiyle oluşturulan ekoköy kelimesi doğayla uyum içinde yaşamak için bir araya gelen insanların kent hayatının dayatmalarına karşı kendi ilke ve fikirleri doğrultusunda yeniden bir hayat kurmak isteyenlerin doğayla iş birliği içinde, sürdürülebilir, kolektif, özerk, üretken ve keyifli bir yaşam alanı kurma isteğidir (akt. Kara, 2014).

Mevcut köylerle benzerlik gösteren ekoköylerin, mevcut köylerden farkları ekoköylerin fiziksel, sosyal, kültürel ve ekonomik özelliklerini ifade eder. Mevcut köylerde çevre hassasiyeti fazlasıyla geri durumdadır. Aynı şekilde ortak değer üretme ve geliştirmede, insanlar arası kurulan güzel ilişkilerde de mevcut köyler ekoköylere nazaran gelişmiş değildir. Paylaşım ve dayanışma gibi konular eko-köylerde ilişkiler daha iyidir. Ekonomik açıdansa mevcut köylerde yerel ekonomiyle bütünleşme durumu daha az görülmektedir (Topbaş, 2010).

Eko-köylerin ekolojik ve sürdürülebilir olması için Hugh Barton yedi öneride bulunmaktadır. Bunlar:

- a- Yerleşimin kurucu ve sakinleri inisiyatif almalıdır,
- b- Ortak bir vizyon belirlenmeli ve açıkça tanımlanmalıdır,
- c- Yerellik ve yerelliğin önemi vurgulanmalı ve benimsenmelidir,
- d- Yeni düşünceler geliştirilmelidir,
- e- Koordine edilmiş bir yerleşim planı ve programı oluşturulmalıdır,
- f- Hızlı ve kararlı bir şekilde harekete geçilmelidir,
- g- Tüm hatalardan ders çıkarılmalıdır (akt. Asimgil, 2017).

Ekoköylerin sürdürülebilir olma amaçlarını gerçekleştirme çabaları ortaya birçok sorun çıkarır. Ekoköylerde ortaya çıkan sorunlara ilişkin sunulan çözüm önerilerinden bazıları Gillman'a aittir. Bu öneriler, eko-köy girişiminin bir yolculuk olduğunun bilincine varmak, bir vizyon belirlemek ve geliştirmek, sosyal ilişkiler ve bağlantılar kurmak, sorunlara bütüncül bakış açısıyla çözümler üretmek, kendine güvenmek, yardımlaşmak, yasal yollara başvurmak, dengeyi sağlamak, sürdürülebilir olmak, açık ve dürüst olmaktır (akt. Gülerüz, 2013). Dünyada çok sayıda uygulaması olan ekolojik, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik özelliklerine sahip ekoköylerden bazıları 1996'da yapımı tamamlanan Amerika New York eyaletindeki 60 hanelik Ithaca Ekoköyü, 2003'te 150 kişi ile kurulan Hindistan'daki Govardhan Ekoköyü, 1962'de faaliyete geçen İskoçya'daki Fidhorn Ekoköyü, 1997'de kurulan Almanya Sieben Linden Ekoköyü, 1930'da kurulan ve dünyanın en eski ekoköyü statüsünde olan İzlanda Solheimar Ekoköyü'dür (Kılıç ve İşcan, 2019).

Ekoköylerin ülkemizde ortaya çıkışı ise 1990'lı yıllarda olmuştur. Orta Doğu Teknik Üniversitesi hocaları tarafından Kırıkkale Hasandede beldesinde kurulması planlanan Hocamköy Ekoköyü, Anadolu insanının geleneksel bilgisiyle bilimsel bilgiyi harmanlayıp yörenin insanlarıyla birlikte sürdürülebilir bir kırsal yaşam hedeflemektedir. Ancak kır ve kent arasında yaşanan sosyal, kültürel ve ekonomik özelliklerin farklılığı nedeniyle bu girişim başarısız olmuştur. Bu tip girişimlere ek olarak EKİLAT (Eko-köyler İletişim Ağı), Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği, EKOYER (Eko-Yerleşkeler Ağı) isimli dernek ve kuruluşlar vardır. EKOYER'e üye olan ekolojik yerleşim yerleriyse Buğday Çamtepe, Dedetepe Çiftliği, Dutlar Kollektifi, Güneşköy, Knidia Eko-Çiftliği, Marmariç Eko-Yerleşkesi, Pastoral Vadi ve Bayramiç Yeniköy'dür (Asimgil, 2017). Bu ekoköy örneklerinden Güneşköy örneği hem İç Anadolu'da yer alması hem de kurucu üyelerinin Ankara'da kurulan MoniBostan'a destek vermesi nedeniyle bu çalışma açısından önemlidir.

Türkiye'nin ilk çevre kooperatifi olarak, ODTÜ öğretim üyelerinden Prof. Dr. İnci Gökmen ve Prof. Dr. Ali Gökmen hocaların öncülüğünde 2000 yılında Ankara'da kurulan Güneşköy, 2002 yılında Kırıkkale Hisarköy'den 84 dekarlık arazi satın almış, 2004 yılında inşaata ve 2005 yılında tarımsal faaliyete başlamıştır. Dokuz kurucu üyeden oluşan köyde, sürekli ikamet eden birileri olmamakla birlikte ikamet eden bir kooperatif üyesi vardır. Eko-turizmin de yapılmadığı bu ekoköyde bazı dönemler gönüllüler ağırlandı ve konaklama imkanı sunulmaktadır (Öğlek, 2021: 68). Faaliyet şekli açısından Güneşköy örneğine benzer bir diğer örnek ise MoniBostan'dır. MoniBostan bir ekolojik köy olmanın ötesinde ekolojik kampüs özelliği gösterir. Çocuklara ve yetişkinlere verilen ekoloji eğitimi MoniBostan'ın diğer ekoköylerden farkını ve sunduğu özgün katkısı ifade etmektedir.

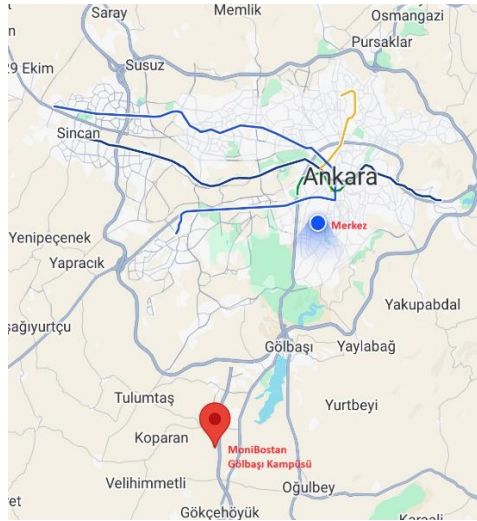
MoniBostan Ekolojik Çocuk Kampüsü

MoniBostan (<https://www.monibostan.com/index.php>) Ankara'nın Bala ve Gölbaşı ilçelerinde yerleşkeleri olan ve "Ankara'da Başka Bir tarım Mümkün" sözüyle tarımsal üretim ve topluluk destekli tarım yapan ekoloji kampüsüdür. Bala'da (https://www.monibostan.com/pg_88_monibostan-bala) bulunan arazide çoğunluğu badem ağacı olmak üzere 3500 meyve ağacı; tavuk, kaz, koyun, kedi ve köpek gibi hayvanlar hep birlikte bir hayat sürmektedir.

Şekil 1. MoniBostan Bala Kampüsü

Gölbaşı'ndaki (https://www.monibostan.com/pg_87_monibostan-golbasi) tarım arazisi ise 2019 yılından beri faaliyettedir ve buğday tarımı yapılan bu araziye baklagil ekilerek toprak iyileştirilmesi yapılmıştır. Burada 1000 metrekare sebze serası, 40 metrekare fide yetiştirme sahası ve açık sebze alanları bulunmaktadır. Kentin merkezine yakın sayılabilecek mesafelerde geniş bir alanda yapılan bu tarımsal faaliyet, tüketicilerine organik ürün ulaştırmayı amaçlar. Avrupa Kentsel Şartı temel ihtiyaç maddelerinin güvenli ve sağlıklı bir biçimde sunumunu sağlıklı bir yaşam için gerekli görür. Ancak kentsel yaşam ve yeni üretim-tüketim tarzı, kent sakinlerinin güvenli gıdaya ulaşımının önünde engel olmuştur. MoniBostan gibi ekolojik üretim alanları kent sakinlerinin güvenli gıdaya ulaşımının aracıdır.

Şekil 2. MoniBostan Gölbaşı Kampüsü Lokasyon Haritası

Şekil 3. MoniBostan Gölbaşı Kampüsü

MoniBostan, faaliyetleri açısından Güneşköy örneğine benzemekle birlikte Güneşköy'den bazı noktalarda ayrılır. Özellikle MoniBostan'ın yetişkin ve çocuklar için kampüs niteliğinde olması, fide üretimi ve dağıtımını yapması, çocukların ekoloji eğitimine ilişkin özel parkurlar bulunması bu ayırıcı özelliklerden bazılarıdır. Hem kent yaşamına hem de yaygınlaşmış tarımsal üretim tarzına alternatif sunmayı amaç

edinmiş bu tarımsal üretim alanında benimsenen ilkeler aslında neyin başarılmaya çalışıldığını göstermektedir. MoniBostan'ın (https://www.monibostan.com/pg_24_ilkelerimiz,) ilkeleri aşağıda sıralanmıştır.

Doğa ile mücadele değil barışık yaşam,

- a- Monokültür değil, biyolojik çeşitlilik,
- b- Kimyasal değil doğadan gelen gübre,
- c- Hibrit değil yadigar tohum,
- d- Pestisit yerine doğal mücadele yöntemleri,
- e- Endüstriyel değil doğa dostu agroekolojik tarım,
- f- İnsanın doğanın bir parçası olduğu,
- g- Bilginin metalaştırılması yerine paylaşılması,
- h- Üretimde gizlilik değil şeffaflık,
- i- Verimlilik değil besin değeri ve sağlık.

Aslına bakılırsa kapitalizm ve neoliberalizm ile yaygınlaşan endüstriyel üretim ve hızlı tüketim alışkanlıkları tarım gibi bir geleneksel ekonomik faaliyet türünü bile modern anlamda değiştirmiştir. İnsanı doğanın bir parçası değil de hâkimi olarak gören anlayış vesilesiyle doğa sömürge aracı olmuştur. Bu anlayışı değiştirebilmek için MoniBostan benzeri ekolojik temelli çalışmalar yaygınlaşmıştır. Özellikle yadigar tohumların yayılması yöntemiyle organik üretim yapılması hem insan hem çevre için oldukça kıymetlidir. Yadigar tohum aynı zamanda ata tohum olarak da bilinen belirli bir coğrafyaya özgü tohum anlamına gelir. MoniBostan (https://www.monibostan.com/pg_44_ne-soyluyoruz) fide ve fidan üretimi yaparak ve bunları paylaşarak tarımın sürdürülebilir olmasına katkı sağlar. Sürdürülebilir tarımın sağlanmasına yönelik olarak fide yetiştirme sürecinde ilaç, hormon veya kimyasal gübre kullanılmamaktadır.

Gıda üretimi ve tüketimi esnasında üretici ve tüketici ile doğrudan bağlantı kurmak amacıyla yapılan topluluk destekli tarım faaliyetleri, çiftliği ve destekçi topluluğu bir araya getirir. Topluluk Destekli Tarım (TDT), agroekolojik ilkelerle üretilen zehirsiz organik gıdaları yıllık hasattan pay almak isteyen destekçilerle buluşturulmaktadır. TDT için tek bir tanım yapmak mümkün olmasa da iyi, temiz ve adil gıdanın üretimi ve tüketimi için üretici ve tüketici arasında kurulan bağ şeklinde ifade edilebilir. Gıdalardaki kimyasal zehir sorunundan endişe duyan bir grup Japonyalı kadın, 1970'li yıllarda TDT çalışmalarını başlatmıştır. Teikei yani iş birliği anlamına gelen bir projeye başlayan çalışmada karşılıklı yardımlaşma, önceden tasarlanmış üretim, ürün kabul etme, fiyat belirlemede karşılıklı taviz, arkadaşça ilişkileri derinleştirme, dağıtım katılma, demokratik yönetim, birlikte öğrenme, uygun topluluk ölçeğini koruma ve sürekli gelişme ilkelerine dayanmaktadır (Özden, 2020). MoniBostan'ın kuruluş ilkelerine bakıldığında benzer ilkeler söz konusudur. MoniBostan tanıtım kitapçığında yer alan bir ifade şu şekildedir: "Victor Ananias'tan Güneşköy'e, Güneşköy'den ise kendilerine uzanan gıda demokrasisi modeli sunar". Gıda demokrasisinin burada anlamı yukarıdan aşağı kurulan gıda diktatoryası yerine aşağıdan yukarı kurulan bir sistemi ifade eder. MoniBostan'da üretilen ürünler tüketicilerin sezon başında abone olması yöntemiyle, MoniCafe'den ya da internet üzerinden satılmaktadır.

MoniBostan'ın en önemli çalışma alanlarından biri yetişkin ve çocuklar için eğitim alanı olarak kullanılan ekolojik çocuk kampüsüdür. Ekoloji eğitiminin ailede başlaması ve okulda devam etmesi ve hatta hayat boyu sürmesi gerekmektedir. Bu eğitimin ailede ve okulda yetersiz kalması durumunda sivil toplum örgütleri tarafından merkezi ve yerel yönetim destekli eğitimler düzenlenir. Okul dışı doğal alan çalışmaları ve doğa eğitimleri şeklinde adlandırılan bu çalışmaların temeli 1890'lı yıllara dayanır (Erdoğan, 2011). Davis (1998), yaşamın sürdürülebilir olmasının yolunun çocuklara çevrenin korunmasına ilişkin tutum, değer, bilgi ve becerilerin verilmesinden geçtiğini söyler. Çocuk yaşta ekoloji eğitiminin önemi artık anlaşılmış olsa da ulusal anlamda bu eğitim yaygınlaşmış değildir. Millî Eğitim Bakanlığı müfredatında doğal çevreyi keşfetmek, ekolojik sistemler ve sürdürülebilirlik uygulamalarını öğrenmek için okul dışı öğrenme alanlarının önemine vurgu yapılmış ancak okulda ya da okul desteğiyle yapılabilecek çalışmalar okul öncesi müfredatında yer almamıştır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024). Ülkemizde ekoloji eğitimi çoğunlukla sivil toplum örgütleri, özel okullar ve belediyeler üzerinden yürütülmektedir.

Projenin Adı	Projenin Yürütücüsü	Projenin Tarihi	Projenin Yeri	Faydalanicılar	Açıklamalar
Çocuklara Sanat Yoluyla Ekoloji Eğitimi: Arı Aşkına	Nil İlkbaşaran, Güngör Erdem ve Maria Sezer yürütücülüğünde Sinop Arıcılar Derneği ile iş birliği yapılarak	2017	Sinop	7-14 Yaş	Arı-doğa-insan ilişkisi ile ilgili bilgilendirme, edinilen bilginin özgün ifade dilini kullanarak şekillendirmesi ve bir yapıt ortaya çıkarılması

Avcılar Ekolojik Eğitim Çocuk Parkı	İnsan Sağlığı ve Eğitim Vakfı - İNSEV, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa (İÜC) Çevre ve Yer Bilimleri Uygulama ve Araştırma Merkezi ile Avcılar Belediyesi arasında imzalanan protokolle proje yürütülür.	2023 yılından beri	İstanbul Avcılar	5-12 Yaş	Eğitim atölyeleri, yükseltilmiş bahçeler, engelsiz bahçe, kümesler, böcek oteli, arı kovanı, kompost alanları, kuş gözlem kulesi, oyun alanları, tırmanma duvarı bulunan Park'ta 09.30-12.00 ve 14.00-16.30 saatleri arasında 5-12 yaş aralığındaki çocuklara eğitim verilmektedir.
Waldorf Orman Okulları	Waldorf Orman Okulları	-	Türkiye için Ankara ve Bursa	Okul Öğrencileri	Rudolf Steiner eğitim modelini benimseyen bu Okul çocukların öğrenme sürecinin yaratıcı bir şekilde uygulamalı olarak gerçekleşmesini amaçlar. Çocukta doğa sevgisinin oluşmasını sağlayacak ders ortamları sayesinde çocuk doğayı severek ve tanıyarak büyür.
İSTEK Bilge Kağan Okulu- Doğa ve Çocuk	İSTEK Bilge Kağan Okulu	2014 yılından beri	İstanbul	Okul öğrencileri	Okul 15 dönümlük bir arazi üzerinde ve arazide sebze meyve yetiştiriciliği, kümes hayvancılığı yapılmakta. Bu avantajlı durumdan yararlanarak Okul, Doğa ve Çocuk isimli bir dersi müfredatlarına almış ve diğer derslerle bütünleşmesini sağlamıştır. Böylece çocuklar hem doğada eğitim almakta hem de doğa bilinci kazanmaktadır.
Çocuk Dostu Şehir	UNİCEF Türkiye'nin desteği Giresun Belediyesi ve Çocuk Kültürü Derneği iş birliğiyle Doğa Koruma Merkezi Vakfı düzenledi.	2024	Giresun	Öğrenciler	Çocuklara ekolojik okuryazarlık eğitimi verilmiş ve iklim değişikliği için ekolojik farkındalığın sağlanması hedeflenmiştir.
KALEV Okulları	KALEV Okulları	-	İstanbul	Okul öğrencileri	Hedeflerinden biri doğayı tanımak, sevmek ve anlamak olan bu Okul,

					müfredatında yer alan ekoloji dersine ek olarak okulun bahçesinde yapılan tarımsal faaliyetler yardımıyla öğrencilere ekolojik eğitim veriyor.
Özel Özgün Çocuklar Montessori Anaokulu	Özel Özgün Çocuklar Montessori Anaokulu	-	İstanbul	3-6 Yaş Öğrencilerin	Kendi öğrenme hızlarına, ilgi alanlarına ve öğrenme stillerine göre öğrenmesine imkan sağlayan Montessori modelini uygulayan Okul, ekoloji dersi vererek doğal dünyanın önemine ilişkin farkındalık kazanmaktadır.

Tablo 1. Türkiye'de Çocuklara Ekoloji Eğitimi Verilen Projeler

Türkiye'de çocuklar için ekoloji eğitimi, ekoloji kampüsü, ekolojik okuryazarlık gibi ifadelerle yapılan literatür taraması sonucunda elde edilen veriler Tablo 1'de belirtilmiştir. Bu çalışmaları bir proje kapsamında kısa süreli olarak verilen eğitimler, okullarda verilen eğitimler, belediye faaliyetleri şeklinde başlıklara ayırmak mümkündür. Kısa süreli olan eğitimlerden bazıları doğada uygulamalı olarak verilmekte bazıları ise kapalı salonlarda teorik bilgiye dayalı olarak çocuklara aktarılmaktadır. Ekoloji vurgusu yapan okullarda ise Waldorf Orman Okulları, Özel Özgün Çocuklar Montessori Anaokulu gibi bazı okulların dünyaca ünlü bilim insanları tarafından geliştirilmiş eğitim modellerini uyguladığı görülmektedir. Waldorf eğitim modeli Avusturyalı bilim insanı Rudolf Steiner tarafından 1919 yılında geliştirilmiştir. Steiner insanın gelişim aşamalarının olduğunu ve bu aşamaların 0-7 yaş fiziksel bilinçlilik aşaması, 7-14 yaş duyu bilinçliliği aşaması ve 14 yaşından sonra farkında bilinçlilik aşamasıdır. Buna göre çocuklar için eğitim ortamı düzenlenirken bu aşamalara uygun olarak, doğa ile iç içe estetik bir ortam oluşturulmalıdır. Yaşam ritmine önem veren Steiner, çocukların bu ritme uyum sağlayabilmesini destekleyecek bir eğitim müfredatı hazırlamış ve uygulamıştır (Kotaman, 2009). Bir diğer eğitim modeli ise okul öncesi dönemde uygulanan Montessori modeli ise İtalyan Maria Montessori tarafından geliştirilmiştir. Çocukluk dönemini kendi özgü bir dönem olarak gören Montessori, temeli bireysel eğitime dayanan bir model ortaya koymuştur. Çocuğun bağımsız bir şekilde her şeyi yapabileceği bir çevre hazırlandıktan sonra çocuğa seçim yapma özgürlüğü tanıyarak öğrenmesini sağlar. Bu modele göre çocuğa sadece bilgi aktarmak yeterli değildir, çocukta araştırma ve öğrenme isteği uyandırmak gerekmektedir (Mutlu vd, 2012).

MoniBostan'ı ekoloji eğitimi veren çalışmalardan ayıran özellikleri ise kısa süreli bir proje, okul ya da belediye faaliyeti olmamasıdır. MoniBostan doğa dostu tarım yapmak amacıyla kurulmuş ve sürdürülebilir tarım sürecinde çocukların ekolojik farkındalığını artırmaya yönelik çalışmalar yürütmeye başlamıştır. Bu açıdan yaklaşarak yetişkin atölyelerine de önem vermiştir. MoniBostan'da yer alan yetişkin atölyeleri mutfak, bilgi paylaşımı, beceri, tarım, ekoloji, spor, sanatsal gelişim, bedensel gelişim, düşünsel üretim atölyeleri ve ekorehber eğitimleridir. Bu atölye ve eğitimler bilgi aktarımının ötesinde kent sakinlerinin doğa ile buluşturmak ve barıştırmak, ekolojik farkındalık yaratmak amaçları gütmektedir. Sosyalleşme alanı olarak kullanılan MoniCafe (https://www.monibostan.com/pg_107_biz-kimizz) organik ürünlerin, vegan-vejetaryan menü çeşitlerinin ve taş fırın-tandır-ızgara ve ocak seçeneklerinin sunulduğu bir kafedir. Aynı zamanda açık alan kır bowlingi, yer satrancı, dart gibi yetişkin oyunları da yetişkinlerin kentsel sorunlardan uzaklaşmalarını sağlar.

MoniBostan'ın önemli çalışmalarından biri çocuk eğitim alanlarının yer aldığı çocuk kampüsüdür. Çocuk kampüsü, ekoloji eğitiminin Pestalozzi eğitim modeline uygun şekilde sağlandığı bir alandır. 1746-1827 yılları arasında yaşamış olan Johann Heinrich Pestalozzi İsviçreli bir eğitimcidir. El ile bilinci birlikte geliştirmek için iş ile eğitimi birleştirerek yoksul köylüyü refaha kavuşturmak ister. Pestalozzi'nin eğitim programı bazı ilkelere sahiptir. Bu ilkeler şunlardır (Doğu ve Saylık, 2023): eğitimin insan özüne uygun sıralı ve birbirini tamamlar nitelikte olması, öğrencinin merakı diri tutularak ve önyargılardan arındırılarak fiziksel, duygusal ve psikolojik olarak derse hazırlanmalı, konular gündelik hayatla ilişkilendirilerek somut hale getirilmeli, öğrencilerin bireysel özellikleri dikkate alınmalı, eğitimde başat rol sanatın olmalı ve sanat-doğa eğitimde bütünleşmeli, eğitim şiddetten uzak olmalıdır. MoniBostan (<https://www.monibostan.com/index.php>) bu ilkeler çerçevesinde yürüttüğü atölyelerle çocuklara okul öncesi ve çocuk hakları konusunda uzmanlaşmış eko-rehberler tarafından ekoloji eğitimi vermektedir. Eko-rehberler çocuk koruma ve çocuk katılımı, tohum ve kompost, iklim ve doğa okuryazarlığı, erken çocukluk eğitimi, şiddetsiz iletişim, permakültür ve agroekoloji, ekosistem hakları konusunda eğitim alırlar. Bu eğitim ve çocuklarla staj sürecinden sonra eko-rehberler sertifikalandırılarak çocuk kampüsünde eğitim vermeye hazır hale gelirler. Çocuk kampüsünde atölye sokağı, oyun parkurları, gölet, okul uygulama bahçeleri, çember oturma alanları, amfi tiyatro, açık hava kütüphanesi, bilgi panoları, plaj voleybolu, Da Vinci köprüsü, çığlık tünelleri, kum havuzları, Arşimet vıdası, duyu yolu, labirent, köprüler ve su yolları vardır.

MoniBostan'da doğa temelli eğitim programlarına dahil olan okulların sezon boyunca kullanması için okul bahçeleri vardır. Burada çocuklar mevsime uygun olarak ettikleri sebze ve meyvelerin gelişimini takip ederler. Pestalozzi'nin modern eğitim prensipleri arasında da yer alan bu öğrenme şekli çocukların doğa ile iç içe olmasını sağlar. Sanat, hayal, bilim ve mutfak atölyeleri çocukların hem biyolojik ve psikolojik gelişimini hem de ekolojik bilgisini pekiştirilmesi için faaliyet yürütmektedir. Bu atölyelerin çıktıları sergilenerek çocukların motive edilmesi ve özgüvenlerinin artırılması sağlanır. Çocuklara uygulanan eğitimler yıllık program çerçevesinde aylık olarak belirlenen temalarla yapılır. Çocukların doğa ile sağlıklı bağ kurabilmesi için uygulanan eğitimler doğa okuryazarlığı modülü, iklim okuryazarlığı modülü, hayvanlar modülü, böcekler modülü, tarım modülü, kompost modülü ve tohum modülü olarak kategorilere ayrılır. Eğitim öğretim dönemi içinde yapılan bu eğitimlere ek olarak Temmuz ve Eylül ayları arasında MoniBostan (https://www.monibostan.com/pg_130_doga-yaz-okulu) yaz okulu programı uygulanmaktadır. Doğa Yaz Okulu adını alan bu çalışma yaz tatili süresince birden fazla dönem yapılarak daha fazla çocuğa ulaşmayı hedeflemektedir. Yaz okulunda yapılacak etkinlikler, atölyeler, eğitimin kaç gün süreceği gibi bilgiler Şekil 4'te yer alan broşürde belirtilmekte, broşürün internet sitesi ve sosyal medya hesaplarında yayınlanmasıyla çok sayıda insan ulaşması sağlanmaktadır.

Şekil 4. MoniBostan Doğa Yaz Okulu Broşürü

MoniBostan eko-harita üyesi olarak ekoloji temelli iletişim, bilgi ve dayanışma ağına katılmıştır. Ekoharita (<https://www.ekoharita.org/>) başlangıçta bir blog olarak ortaya çıkmış sonrasında interaktif, herkesin ekolojik yerleşkelerini, çiftliklerini, eko-girişimlerini, eko-turizm ve kamp noktalarını, kent bostanlarını, ekoloji kolektiflerini, topluluklarını ve inisiyatiflerini, sivil toplum örgütlerini, ekoloji müzelerini, ekolojik pazarlarını, gıda topluluklarını, kooperatiflerini, bilgi bankalarını, ekoloji bloglarını, balkon bahçelerini, alternatif eğitim merkezlerini ve alternatif ekonomi sistemlerini içeren geniş bir ağ haline gelmiştir. Bu ağ üzerinden kullanıcıların MoniBostan'a ve diğer ekolojik alanlara ulaşmaları mümkündür. Aynı zamanda bu tip paylaşım platformları küçük de olsa başka ekolojik alanların yaygınlaşmasına katkı sağlar.

SONUÇ

Kırdan uzaklaşmak, sadece göç ederek değil aslında zihinsel bir dönüşümün yaşanmaya başlamasıyla olmuştur. İnsanlık doğaya hükmedebileceğini anlamış ve zamanla insan ihtiyaçları için kırsal alanlar yetersiz kalmıştır. Sanayileşme ve teknolojinin gelişmesi gibi faktörlerle kırsalda yoksulluğun artması kırsal nüfusun kente göçünü zorunlu kılar. Özellikle 1950'li yıllarda dünyada ve ülkemizde hızlı bir kentleşme süreci yaşanır. Hızlı kentleşme beraberinde iklim değişikliği, çevre kirliliği, altyapı ve trafik sorunu, konut sorunu gibi bireylerin tek başına başa çıkamayacağı sorunları getirir. 20. yüzyılın sonuna doğruysa bu sorunlara çözüm bulmak için uluslararası kuruluşlar çalışmalara başlamıştır. Kentsel sorunlarla mücadele etmek isteyen ülkeler için yol gösterici olan bu çalışmalar tek başına yeterli değildir.

Sivil toplum örgütlerinin ve bireylerin de sorumluluk alması, kentsel sorunlarla mücadele için gereklidir. Bu anlamda yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri ve bireysel oluşumlarla birçok çalışma yapılır. İnsanlık doğadan çok hızlı bir şekilde uzaklaşmış, doğaya yabancılaşmıştır. Bu yabancılaşmanın neticesinde doğa ve dolayısıyla da insanlık telafi edilmesi oldukça güç hasarlar almıştır. Özellikle kentte yaşayan insanlar için kırsalla yeniden ilişki kurmak ve bütünleşmek hobi olmaktan çıkmış ve ihtiyaç haline gelmiştir. Bu ihtiyacın karşılanması, kentte var olan ekolojik alanların çoğaltılması mümkün olur. Bunlardan birisi kır ve kent bağlantısını sağlamaya yönelik olarak geliştirilen ekoköy uygulamalarıdır.

Dünyada oldukça yaygın ve başarılı örnekleri olan ekoköy uygulamaları için ülkemizde de çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Örnekler birebir aynı olmamakla birlikte benzer özellikler göstermekte ve zamanla gelişmektedir. Bu örneklerden birisi de Ankara'da faaliyet gösteren MoniBostan'dır. MoniBostan, Dünya Yaşasın Derneği tarafından kurulmuş Ankara'nın Gölbaşı ve Bala ilçelerinde faaliyet gösteren bir ekolojik alan örneğidir. Ancak buranın diğer ekoköylerden ya da ekolojik alanlardan farkı ve bu çalışmayı özgün kılan yönü ekoloji eğitiminin veriliyor olmasıdır. Türkiye'de ekoloji eğitimi ekolojik sorunların görünür olmasıyla yaygınlaşmaya başlamıştır ancak yine de yeterli seviyede değildir. Genellikle sivil toplum örgütleri üzerinden yürütülen ekolojik eğitim çalışmaları belediye faaliyetleri ve bazı özel okulların doğa temelli eğitim programlarıyla desteklenmektedir. Özellikle Rudolt ve Montessori gibi bilim insanlarının geliştirdiği modelleri benimseyen özel okullar, doğa içinde kurdukları eğitim alanlarıyla çocukların doğa ile tanışmasını, yaratıcılıklarını keşfetmesini ve kendi kendilerine yapabilmelerini sağlamayı hedefler. Daha erişilebilir nitelikli olan belediye faaliyetleri ve ulusal-uluslararası kuruluşlar tarafından desteklenen ekoloji okuryazarlığı eğitimleri de çocukların doğayla tanışması, ekolojik sorunlar konusunda bilinçlenmesi ve çözüm konusunda beceri kazanmasını sağlar. Kentte doğup büyüyüp kırsal alandan uzaklaşmış, doğayı tanımayan çocuklar için bu çalışmalar oldukça önemlidir. Ancak MoniBostan, ne bütüncül bir eğitim veren okul statüsünde ne de kısa süreli, belli bir konuya odaklanmış eğitim projesi statüsündedir. Halihazırda tarım yapılan bir alanda çocukların doğayla tanışmasını sağlar. Doğal yöntemlerle tarım yapılan bir alanda verilen eğitim çocukların meyve, sebze ya da diğer bitkileri yakından tanımasını, solucan gibi toprak canlılarını keşfetmelerini, su kanallarını görmelerini sağlar.

Çocuklar ve yetişkinler için eko-kampüs olma özelliği, yani ekoloji konusunda eğitim verilen ve bilinçlendirme çalışmaları yapılan bir alan olması, hem çocukları hem yetişkinleri kırsal alana yaklaştırmaktadır. MoniBostan tarafından benimsenmiş olan Pestalozzi eğitim modeli, çocukların üretim sürecine doğrudan dahil olarak öğrenmesini sağlamaktadır. Modern eğitim modeli olan bu modelle çocuklar ve yetişkinler için kurulan bahçelerde çalışma yapılmaktadır. Ekoloji eğitiminin çocuk yaşta başlamış olması, kentsel sorunlara kökten bir çözüm bulmanın en iyi yoludur. MoniBostan'ın diğer ekolojik köylerden farklı olan bu yanı sıra aslında örnek alınması gereken yanındır. Aynı zamanda topluluk destekli tarım yapılarak üretici ve tüketicinin aracı bir şekilde birbirine ulaşması ve tüketicilerin besinlere organik ve güvenli şekilde ulaşması sağlanır. İçerisinde yer alan ve organik ürün satışı yapan kafe sayesinde insanların doğal bir alanda sosyalleşmesi mümkündür. Kırdan fiziken ve zihnen uzaklaşmış olan kent insanı için ruh ve beden sağlığını korumanın yolu doğaya dönüşür.

Ankara gibi yoğun nüfuslu ve kentleşmiş bir kentin MoniBostan gibi ekolojik alanlara ihtiyacı fazladır. Betonlaşma, ağaçları ve yeşillik alanları yok edip yerine asfalt dökme ve ekoloji dostu olmayan birçok uygulama çevreye zarar verirken uzun vadeli olarak insan ve doğa ilişkisinin sürdürülebilir olmasının önüne geçer. Dolayısıyla bu tip uygulamalar yerine kentte ekoloji dostu ve insanları doğayla buluşturacak uygulamaların yaygınlaşması gerekmektedir. Kentin kırsal alanlarla yaklaşması, kent sakinlerinin kırsal alanlarda daha kolay vakit geçirmesi ekoloji sorunlarının, iklim krizlerinin çözümünde temel uygulama olmalıdır. MoniBostan sahip olduğu kampüsü, tarım alanları, ürettiği ürünler ve kafesi sayesinde kent sakinleri için oldukça işlevsel bir alandır. Bu alanların kente yakın yerlerde artırılması ve kullanılabilir hale getirilmesi önemlidir. Kent yönetiminde bir prensip olarak benimsenmesi gereken kırsal alanla uyum çalışmaları MoniBostan ve benzeri uygulamaların yönetim sürecine dahil edilmesiyle olur. Semtlerde ya da mahallelerde daha küçük, bostan gibi alanların kurulması hem yerel yönetim birimleri hem yöre sakinleri tarafından sağlanabilir; bunun için doğru uygulamaların deneyim aktarımına destek olunmalı, iş birliği ve katılım prensipleri benimsenmelidir.

Etik Standart ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: Yazar / yazarlar, kendileri ve / veya diğer üçüncü kişi ve kurumlarla çıkar çatışmasının olmadığını veya varsa bu çıkar çatışmasının nasıl oluştuğuna ve çözüleceğine ilişkin beyanlar ile yazar katkısı beyan formları makale süreç dosyalarına ıslak imzalı olarak eklenmiştir.

Etik Kurul İzni: Bu makalede etik kurul iznine gerek yoktur, buna ilişkin ıslak imzalı etik kurul kararı gerekmediğine ilişkin onam formu sistem üzerindeki makale süreci dosyalarına eklenmiştir.

Finansal Destek: Bu çalışma için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

KAYNAKÇA:

- Açıkgöz, Ö. (2011). Şehir, Şehir Toplumu ve Şehir Sosyolojisi. *İstanbul Journal of Sociological Studies*, 0(35), 57-83.
- Ak Kuran, S., Kuran, H. (2022). Toprağa Dönüşçüler: Türkiye Özelinde Bir Saha Araştırması. *Mülkiye Dergisi*, 41(6), 63-99.
- Asimgil, B. (2017). XVI. Yüzyıldan Günümüze Eko-Köylerin Tanımlama Yaklaşımlarına Göre Karakteristik Özelliklerinin Saptanması. *Trakya University Journal of Engineering Sciences*, 18(2), 95-111.
- Azhari, M. (2021). *Kentleşmenin Yeni Boyutu Olarak Kır-Kent (Rurban) Alanlarına Yönelik Planlama Yaklaşımları: Aceh Bölgesi Örneği* (Yüksek lisans tezi). Konya Teknik Üniversitesi.
- Bakır, Z.Z. (2016). *Modern Kölelik*. İstanbul: İNSAMER.
- Chalil, F. (2018). *Köy-Kent Geçiş Bölgesi: Ekoton- İstanbul köyleri Örneği*. Sosyoloji Notları, 2(1), 39-62.
- Çaba San, D. (2010). *Kent Kültürü ve Kentlilik Bilincinin Oluşmasında Kent- Yaşam Dergisi ve İzmir Örneği* (Yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi.
- Çetinkaya, Ç. (2013). Eko-Kentler: Kent ve Doğa İlişkisinde Yeni Bir Sistem Tasarımı. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 6/1, 12-16.
- Davis, J. M. (1998) Young Children, Environmental Education and The Future, *Graves, Norman (Ed) Education and the Environment*. 141-154.
- Doğu, S. ve Saylık, A. (2023). Johann Heinrich Pestalozzi'nin Eğitim ve Yönetim Anlayışı. *The Current Research in Social Sciences and Humanities*, 2/1, 52-63.
- Erdoğan, M. (2011). Ekoloji Temelli Yaz Eğitimi Programının İlköğretim Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Bilgi. *Duyuşsal Eğilimler ve Sorumlu Davranışlarına Etkisi*, 11/4, 2223-2237.
- Güleryüz, M. (2013). *Bir Ütopya Hareketi Olarak Eko-Köyler: Türkiye'deki Örnekler Üzerine Bir İnceleme* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi.
- Haldun, İ. (2021). *Mukaddime-1*, İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Işık, Ş. (2005). Türkiye'de Kentleşme ve Kentleşme Modelleri. *Ege Coğrafya Dergisi*, 14, 57-71.
- İrdem, İ., Mutlu, A. (2016). *6360 Sayılı Yasanın Kır-Kent Kavramlarını Muğlaklaştırması Sorunu ve Olası Sonuçları*, KAYSEM-10, 159-176.
- Kara, E. (2014). *Ekolojik Kaygı Temelli Yerleşimlerde Sürdürülebilirlik Paradigmasının Farklı Boyutlarıyla İncelenmesi:Ekoköyler* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Keleş, R. (2021). *Kent Bilimleri Sözlüğü*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Kotaman, H. (2009). Rudolf Steiner ve Waldorf Okulu, yüzüncü Yıl üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5/1, 174-194.
- Küçük Bayraktar, H. (2022). Sürdürülebilir Kalkınma ve Doğal yaşam Çevreleri İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme: İtalya'da Eko Köy Örnekleri. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 505-522.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2024). Okul Öncesi Eğitim Programı: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, <https://mufredat.meb.gov.tr/>.
- Mutlu, B., Ergişi, A., Bütün Ayhan, A., Aral, N. (2012). Okul öncesi dönemde Montessori Eğitimi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), 113-128. https://doi.org/10.1501/Asbd_0000000033
- Nerse, S., Türk, E. (2017). Kırsal Kentsel İlişkilerde Değişim: Yeni Tanımlamalar ve Kavram Okumaya Yönelik Bir Analiz, *The Journal of Academic Social Science*, 5(63), 504-525.
- Öğlek, İ. (2021). *Bir Dışsalılık Örneği olarak Ekoköyler: Türkiye ve Bazı Avrupa Ülkeleri Karşılaştırması* (Yüksek lisans tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi.

- Özden, F. (2020). Gıda Etiği Bağlamında Topluluk Destekli Tarım Modeli Üzerine Bir İnceleme. *Türkiye Biyotek Dergisi*, 7/3, 84-98.
- Park, R. Burgess, E. (2016). *Şehir*, Ankara: Heretik Yayıncılık.
- Saunders, P. (2013). *Sosyal Teori*, İstanbul: İdeal Kültür ve Yayıncılık.
- Serter, G. (2013). Şikago Okulu Kent Kuramı: Kentsel Ekolojik Kuram, *Planlama Dergisi*, 23(2), 67-76.
- Simmel, G. (2000). Metropol ve Zihinsel Hayat. *Gemeinschaft ve Gesellschaft*. (Çev. A. Aydoğan), İstanbul: İz Yayıncılık.
- Tatlıdil, E. (1992). Kent Sosyolojisi: Kuram ve Kavramlar. *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi*, 3.
- Tonnies, F. (2000). Gemeinschaft ve Gesellschaft, (Çev. A. Aydoğan), Şehir ve Cemiyet, İstanbul: İz Yayıncılık.
- Topbaş, E. (2010). Ekolojik Köyler: İnsanın Doğal Yapısına Dönme Denemeleri.
- Tuğun, Ö., Karaman, A. (2014). Çekirdek Köylerin Eko Turizme Kazandırılması İçin Sürdürülebilirlik Kavramı Çerçevesinde Bir Model, *Megaron Dergisi*, 9(4), 321-337.
- TÜİK Haber Bülteni (2023), Kent-Kır Nüfus İstatistikleri, 49755, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kent-Kir-Nufus-Istatistikleri-2022-49755&dil=1>.
- Türk, S.M. (2015). 20. Yüzyıl Kent Kuramları, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2/3.
- Vural, Ö. ve Yaman, V. (2022). Bir Alternatif Yaşam Biçimi Olarak Eko-Köylerin İncelenmesi, *Van YYÜ İİBF Dergisi*, Özel Sayı, 1-18.
- Weber, M. (2010). *Şehir*, çev. Musa Ceylan, Yarın Yayınları, İstanbul.

EXTENDED SUMMARY

Research Problem:

The aim of this study is to emphasize the importance of producing an ecology-based solution to urban problems and to closely examine the MoniBostan Ecological Children's Campus, which works for this purpose.

Research Questions:

Is it possible to solve urban problems with ecological methods? Which national and international non-governmental organizations work with an ecological perspective? Which activities does MoniBostan Ecological Children's Campus carry out as a solution to urban problems?

Literature Review:

The study begins with a conceptual framework in which rural and urban definitions are made. While drawing this conceptual framework, especially the urban literature is analyzed. Then, ecovillages and other ecology-based structures that work to ensure the rural-urban connection are examined through national and international studies. Information on the first ecovillages established in the world and in Turkey is given and MoniBostan, the subject of the study, is compared with another ecovillage, Güneşköy. The main object of study is the MoniBostan Ecological Children's Campus, and information about it was obtained both from MoniBostan's website and from the printed promotional brochure.

In this study, MoniBostan's principles, production areas, workshops and campus were taken into consideration.

Methodology:

The first two chapters of the study are based on a literature review of concepts. The concepts of rural and urban are defined, the first ecovillages in the world and in Turkey, the general characteristics and philosophies of ecovillages are emphasized. In the third part of the study, MoniBostan Ecological Children's Campus in Ankara was taken as a sample. The data on MoniBostan was obtained from its website and promotional brochure and analyzed within the framework of the principles set by MoniBostan.

Results and Conclusions:

Today's people moving away from rural areas does not only mean migration to cities, but also a mental distance. Humanity's understanding that it can dominate nature has caused it to no longer see nature as sacred. Therefore, a move away from the countryside began. The rapid urbanization experienced in the world and in our country, especially in the 1950s, has brought about problems that individuals cannot cope with alone, such as climate change, environmental pollution, infrastructure and traffic problems, and housing problems. Towards the end of the 20th century, international organizations began to seek solutions to these problems. However, these studies alone are not sufficient. In this process, non-governmental organizations and individuals must also take responsibility. Humanity has moved away from nature very quickly and has become alienated from nature. This situation has led to problems that are not easy to compensate for.

Ecovillage practices, which are widespread in Turkey and around the world, offer ecology-based solutions to urban problems. Although the practices differ for geographical and cultural reasons, they have similar aspects. MoniBostan, the sample of the study, is an ecological village located in Ankara province. Its most important difference from other ecovillages is that it is an eco-campus. To solve urban problems with ecological methods, it is important to educate children and adults on this issue. MoniBostan has adopted the Pestalozzi education model in the education process, aiming to involve children directly in the production process. In addition, by practicing community-supported agriculture, producers and consumers meet without intermediaries and consumers have access to safe food. In essence, these efforts will help urban dwellers regain their connection with the countryside and regain full health.

Green space management is ignored in densely populated and rapidly urbanized cities. Thanks to the work of non-governmental organizations, this gap is tried to be closed. Urban areas need ecological areas such as MoniBostan to be sustainable. Due to the nature of the city as a rent area, green areas are being plundered through concretization. The existence of areas such as MoniBostan is a starting point for city dwellers. The spread of ecologically friendly practices such as MoniBostan that will bring people together with nature should be adopted as a principle for the city administration.